

охоплюють засвоєвані поняття, тобто вони насамперед оволодівають ознаками, які доступні чуттєвому пізнанню. Крім того усвідомлення відбувається нерівномірно: учні спочатку оволодівають найбільш загальними ознаками, властивими цілому ряду понять. Засвоєння історичних понять перебуває в певній залежності від розуміння історичної перспективи і від ступеня включення їх у розумову діяльність учнів. Основні труднощі цього процесу полягають у невмінні школярів порівнювати певні факти, аналізувати їх, знаходити в них загальне й відмінне, групувати їх, відрізнити більш істотне від менш істотного, робити певні висновки та узагальнення.

**Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.** Стаття не вичерпує проблему засвоєння учнями історичних понять і дає можливість окреслити перспективу подальшої розробки зазначеної теми, а саме, з'ясувати особливості визначення понять іншими віковими категоріями учнів, а також дотримання принципу наступності щодо засвоєння історичних понять.

### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Баханов К. О. Традиції та інновації в навчанні історії в школі : дидактичний словник-довідник / К. О. Баханов. – Запоріжжя : Просвіта, 2002. – 106 с.
2. Баханов К. О. Методичний посібник з історії України : 7 кл. Традиції та інновації в навчанні історії в школі / К. О. Баханов. – К. : Генеза, 2001. – 294 с.
3. Головкина Э. Ф. Вопросы преемственности при формировании понятий на уроках истории в IV-VIII классах : кн. для учителя : из опыта работы / Э. Ф. Головкина. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
4. Демиденко В. К. Навчання і виховання, розвиток учнів / В. К. Демиденко. – Бердянськ, 2002. – 156 с.
5. Демиденко В. К. Психологічні основи засвоєння історії учнями / В. К. Демиденко. – К. : Радянська школа, 1970. – 127 с.
6. Терно С. О. Формування історичних понять учнів 9-го класу загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец.13.00.02 "Теорія і методика навчання історії" / С. О. Терно. – К., 2003. – 15 с.

**УДК 378.147:373.5:004**

**Д. Я. Вертипорох,**  
асистент  
(Бердянський державний  
педагогічний університет)

### **ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ**

**Постановка проблеми.** В умовах демократизації життя, радикальних змін у його економічній, соціальній і політичній сферах сучасне суспільство потребує освіченого громадянина, здатного до постійного самовдосконалення та саморозвитку. Виховати таку особистість, сформувати її, підготувати

компетентного фахівця, здатного задовольняти потреби сучасного українського суспільства, – завдання сучасної педагогічної науки.

Упродовж останніх десятиліть в освітньому просторі триває процес інформатизації, який вимагає пошуку нових форм організації навчального процесу, що призвело до змін у сфері освіти України. До причин, які зумовили ці зміни, можна віднести тенденції розвитку мультимедійних технологій, що відкривають нові можливості для інтелектуалізації автоматизованих систем. Використання глобальної мережі Інтернет відкриває нові можливості у сфері освіти, надає доступ до навчальної інформації й оптимізації форм її представлення; стрімкий потік інформації, її постійне та швидке оновлення, стислі терміни підготовки спеціалістів, що надає імпульс до пошуку нових і прогресивних форм організації навчального процесу; усвідомлення необхідності створення нової траєкторії навчання, що відповідатиме сучасним умовам, запитам та індивідуальним особливостям тих, кого навчають.

Завдання, що стоять перед вищою школою, спонукають викладачів до впровадження в навчальний процес нових освітніх технологій, спрямованих на підвищення якості знань студентів, рівня їх інформаційної культури. Сьогодні викладач ВНЗ – не просто лектор, який розкриває сутність навчального предмета, який він викладає, а й організатор навчального пошуку, координатор, консультант студента, який самостійно здобуває інформацію, опановує її зміст, застосовує отримане на практиці.

**Аналіз досліджень і публікацій.** Проблеми вдосконалення професійної діяльності майбутніх учителів приділяється увага в наукових працях, які частково торкаються вивчення окремих груп професійних умінь: загальнопедагогічних (П. Гусак, С. Золотухіна, І. Зязюн, В. Мельникова, та ін.), дидактичних (В. Бондар, Н. Білокур, Л. Лаврова, О. Савченко, І. Шимко, І. Шахіна). Актуальною є проблема інформаційної культури викладача (Р. Гуревич, М. Жалдак, Д. Коломієць, Ю. Машбіць, Л. Тархан та ін.).

**Мета статті** – здійснити аналіз сучасних тенденцій використання інформаційних технологій у професійній підготовці майбутнього вчителя середньої школи.

Історія застосування комп'ютерів у системі освіти сягає понад 30 років. За цей час, особливо після появи мікрокомп'ютерів, сфера їх застосування значно розширилася. Як наголошує Н. Апатова, при цьому однак, певних змін у загальній системі навчання не спостерігалось, не виникло принципово нових сфер застосування мікрокомп'ютерів, наші знання про фактори, що впливають на ефективність комп'ютеризованого навчання, істотно не розширилися [1].

У кінці 90-х років ситуація різко змінилась. Перспективним засобом підвищення якості процесу навчання на основі досягнень науково-технічного прогресу стало створення на базі комп'ютерів автоматизованих навчальних систем (АНС). Тому після затвердження Урядом України в грудні 2005 року Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006 – 2010 роки у вітчизняному освітньому просторі розпочинається новий етап розвитку інформаційних технологій.

Аналіз змісту Державної програми дозволив визначити основні напрями діяльності вищих навчальних закладів щодо впровадження комп'ютерної техніки і мультимедійних технологій у навчально-виховний процес. До них можна віднести: психолого-педагогічне обґрунтування суті мультимедійних технологій навчання, особливостей їх застосування в процесі засвоєння навчальних дисциплін; комп'ютеризацію навчальних закладів; організацію вивчення комп'ютерних навчальних дисциплін засобами мультимедійних технологій; створення навчально-методичного і програмного забезпечення дисциплін; використання мультимедійних технологій під час проведення лабораторних і практичних робіт, виконання графічних побудов; розробку електронних варіантів текстів лекцій, семінарських і практичних занять, поступовий перехід від механічного записування студентами лекційного матеріалу до організації його сприймання та осмислення на основі готових текстів; використання мультимедійних засобів для здійснення контрольних зрізів (індивідуалізація й автоматизація перевірки); комп'ютеризацію бібліотечної справи та створення умов для вільного пошуку інформації з використанням можливостей мережі Інтернет [7].

У зв'язку з тим, що у 2010 році закінчився термін дії Державної програми "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці" на 2006 – 2010 роки, а багато проблем, пов'язаних з упровадженням у навчально-виховний процес закладів освіти інформаційно-комунікаційних технологій, залишалися нерозв'язаними, Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію Державної цільової програми впровадження в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій "Сто відсотків" на період до 2015 року.

Метою Програми є впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій, створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі зазначених технологій.

Таким чином, ставлення сучасної освіти в Україні до використання інформаційних технологій набуває стрімкого розвитку за підтримки Державних програм.

У Національній доктрині розвитку освіти України наголошується, що сучасні інформаційно-комунікативні технології забезпечують подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Тому, виходячи з мети застосування інформаційних технологій навчання (підготовки студентів до повноцінної життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства), можемо виділити такі педагогічні завдання: інтенсифікація всіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення його ефективності та якості; реалізація соціального замовлення, зумовленого інформатизацією сучасного суспільства; системна інтеграція предметних галузей знань; розвиток творчого потенціалу студента, його здібностей до комунікативних дій; розвиток умінь експериментально-дослідницької діяльності та формування інформаційної культури студентів [6].

Одна з найважливіших цілей навчання забезпечення формування основ інформаційної культури, достатніх для впевненого та ефективного використання сучасних інформаційних технологій у власній професійній діяльності.

На думку багатьох спеціалістів, зміст і методи формування основ інформаційної культури повинні забезпечувати відповідність цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів результатів навчання досягнутому рівневі й потребам подальшого науково-технічного, соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Система загальної і спеціальної підготовки педагога повинна бути єдиною, гнучкою, динамічною й надійно забезпечувати здатність майбутнього вчителя середньої школи до неперервної самоосвіти та самовдосконалення.

Проблема підготовки майбутнього вчителя середньої школи з високим рівнем інформаційної культури не може розглядатися тільки як прерогатива вузівського курсу з інформатики або системи відповідних спеціальних курсів. Таке вузьке розуміння змісту та засобів інформаційної культури не відповідає положенню про принципове методологічне значення інформаційної культури, її інтегруючої, системоутворюючої ролі в структурі професійних знань.

Професійна методична підготовка вчителя завдяки системним, інтеграційним характеристикам нових інформаційних технологій набуває якісно нових функцій, а саме: соціально-педагогічної, яка віддзеркалює соціальну значущість інформатизації професійно-педагогічної освіти й освітніх технологій у майбутніх вчителів, задоволеність професійно-пізнавальних потреб особистості, підвищення рівня професіоналізму; інтеграційної, яка забезпечує міждисциплінарне навчання завдяки синтезу предметно-методичної та інформаційно-комп'ютерної підготовки; системної, яка забезпечує цілісність і структурну організацію процесу професійно-методичної підготовки студентів у сфері комп'ютерних технологій, створення й застосування педагогічних програмних засобів, проектування технології комп'ютерної підготовки студентів; прогностичної, яка забезпечує використання евристичного методу отримання із комп'ютерних технологій теоретичних знань для моделювання науково-дослідницьких і педагогічних процесів.

На сучасному етапі розвитку суспільства роль інформаційних технологій надзвичайно важлива. Вивчення інформаційних технологій повинне в першу чергу бути спрямоване на підвищення рівня та якості підготовки спеціалістів, які сприятимуть розвитку інформаційного суспільства.

За умов швидкої зміни нових інформаційних технологій основними завданнями їх вивчення мають бути: підтримка системності мислення людини; розвиток усіх видів пізнавальної діяльності в процесі засвоєння знань, умінь і навичок; реалізація принципу індивідуалізації навчального процесу (Корнев В.) [4].

Тому недостатньо просто оволодіти тією чи іншою мультимедійною технологією, слід виділяти і найбільш ефективно використовувати ті її можливості та особливості, які спроможні певною мірою забезпечити вирішення проблем.

**Висновки.** Проведений нами аналіз дозволяє зробити висновки: педагогічна підготовка на сучасному етапі має зовнішні та внутрішні

протиріччя, певна частина яких повторює інші напрями професійної підготовки, а решта – притаманна саме педагогічній підготовці; потрібна нова траєкторія навчання, пріоритетним завданням якої має стати підготовка спеціаліста, який аналітично мислить, уміє пристосовуватися до умов, що постійно змінюються, в середовищі інформаційного суспільства; серед ключових завдань у професійній підготовці майбутнього вчителя середньої школи є формування спеціалістів, які вільно володіють комп'ютерними та мультимедійними технологіями, розуміють їх сильні та слабкі сторони використання, вміють адаптувати навчальний курс до комп'ютеризації, будувати навчальний процес із застосуванням комп'ютера, здійснювати оцінювання навчальних досягнень студентів, використовувати інформаційні технології для досягнення поставлених педагогічних і дидактичних завдань.

#### **Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження.**

Подальшого дослідження потребує встановлення відповідності цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання потребам науково-технічного, соціально-економічного і культурного розвитку суспільства; забезпечення міждисциплінарного навчання з використанням синтезу предметно-методичної та інформаційно-комп'ютерної підготовки; створення умов для етапного переходу до нового рівня освіти на основі зазначених технологій.

#### **ЛІТЕРАТУРА**

1. Апатова Н. В. Влияние информационных технологий на содержание и методы обучения ... : автореф. дисс. . д-ра пед. наук : 13.00.02 – “Теория и методика обучения и воспитания” / Н. В. Апатова. – М., 1997. – 42с.
2. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів на основі ІТ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук. : спец. 13.00.04 “Теорія та методика професійної освіти” / І. М. Богданова. – К., 2003. – 32 с.
3. Гуревич Р. С. Нові інформаційні технології в підготовці сучасного фахівця / Р. С. Гуревич, А. М. Коломієць, Д. І. Коломієць // Кримські педагогічні читання : матер. Міжнар. Науко. конф. (12-17 вересня 2001 року) / за ред. С. О. Сисоевої і О. Г. Романовського. – Х. : НТУ “ХПІ”, 2001. – С. 149–153.
4. Корнев В. П. Информационные системы и технологии в учете : учебно-метод. пособ. : в трех частях. – Часть 3 : Система 1С:Предприятие / В. П. Корнев. – К. : НАУ, 2006. – 185 с.
5. Машбиць Ю. І. Основи нових інформаційних технологій навчання : посібник для вчителів / Машбиць Ю. І., Гокунь О. О., Жалдак М. І., Комісаров О. Ю., Морзе Н. В. / Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України; Інститут змісту і методів навчання. – К., 1997. – 260 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти у XXI столітті : Проект // Педагогічна газета. – 2001. – № 7. – С. 4–6.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Державної програми “Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці” на 2006-2010 роки” / Офіційний вісник України. – 2005 р. – № 49. – С. 3058